

Костроміна О. В.

Національний університет «Одеська морська академія»

**ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ
АВСТРАЛІЙСЬКИХ ПОЛІТИКІВ**

У фокусі дослідження перебуває просодична варіативність мовлення австралійських політиків. У сучасних лінгвістичних студіях чільне місце посідає вивчення особливостей політичного дискурсу, який є вираженням взаємовідносин між людиною і суспільством.

На сучасному етапі розвитку лінгвістики на перший план наукових досліджень висувається людина, її потреби, мотиви, цілі, наміри і очікування. Сьогодні можна говорити про глобальну антропоцентричну тенденцію у розвитку мовознавства, про всебічне вивчення проблеми людини в мові.

У зв'язку з цим опис мовленнєвої поведінки мовця, сферою вивчення якого є професійна належність, стає важливим аспектом лінгвістичних досліджень.

Мовлення людини є індикатором її статусної, професійної належності: здебільшого людина може судити про статус свого співрозмовника у перші хвилини розмови.

Ступінь впливу професії на мовленнєву поведінку людини тим вищий, чим більшу кількість вербального спілкування передбачає її професія.

Найбільш яскраво професійно-клішована просодія проявляється тоді, коли мовець грає ролі, що утворюють ядро соціальної сутності його статусу.

У пропонованому дослідженні увага приділяється визначенню мелодійних особливостей, які поєднують шкали, тони та частотність вживання цих параметрів в мовленнєвому репертуарі політиків.

Метою роботи є визначення просодичних та соціальних (гендерних) чинників в мовленнєвій поведінці політиків та з'ясування ступеня кореляції між ними.

У роботі було проведено фонетичний експеримент, який дозволив зробити низку висновків щодо гендерних та мелодійних особливостей мовлення австралійських політиків.

Аналіз проводився за такими параметрами: синтагматичне членування, інтонаційна шкала, термінальний тон.

Отримані результати дозволили стверджувати, що найбільш рекурентним термінальним тоном є низький термінальний тон, який домінує в мовленні представників двох гендерних груп.

Серед інтонаційних шкал переважає спадна шкала в чоловічому мовленні; в жіночому – поряд зі спадною вживається й висхідна.

Аналіз особливостей синтагматичного членування показав, що в мовленні політиків двох гендерних груп найчастотнішими є синтагми з 5–8 складів.

Отже можна стверджувати, що загальними соціально-маркованими для двох груп інформантів є такі просодичні характеристики як:

- низький спадний термінальний тон;
- спадна інтонаційна шкала;
- подрібнене синтагматичне членування.

Ключові слова: просодична, варіативність, мелодійні, тон, шкала, політик, австралійський.

Постановка проблеми. У фокусі пропонованого дослідження перебуває просодична варіативність мовлення австралійських політиків. У сучасних теоретичних розвідках багато уваги приділяється дослідженню політичного мовлення, особливо британських та американських політиків. Мовлення австралійських політичних діячів, насамперед їхня мовленнєва поведінка ще не були в центрі інтересів вітчизняних науковців.

Вивчення просодичних характеристик полягає в дослідженні складної єдності чотирьох комунікативно значущих компонентів: мелодики, темпу, наголосу та тембру. У дослідженні увага приділяється мелодії, яка поєднує шкали, тони та частотності вживання цих параметрів у мовленні досліджуваних інформантів. Як відомо, мелодійний компонент є найбільш функціонально навантаженим, найбільш інформативним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовлення політичних діячів вже давно перебуває в центрі уваги вітчизняних науковців (Н. В. Петлюченко [4], Н. О. Коваль [1], О. В. Стингач [5], В. В. Читайкіна [6] та ін.).

Лінгвісти зазначають, що важливу роль у створенні іміджу політичного діяча відіграє просодія. Визначенню політичного дискурсу та його особливостям присвячена робота О. В. Стингач. Авторка проаналізувала взаємодію просодичних та кінетичних засобів в мовленні британських політиків і дійшла висновку, що основною функцією політичного дискурсу є спрямованість на максимально ефективну реалізацію функцій впливу [5].

Н. О. Коваль, досліджуючи імідж політичного діяча, виокремила основні просодичні параметри, які є маркерами для створення іміджу політика [1].

Проте, мовленнєва поведінка австралійських політиків ще не перебувала в центрі інтересів зарубіжних і вітчизняних лінгвістів.

Метою статті є визначення просодичних та соціальних чинників у мовленнєвій поведінці австралійських політиків та з'ясування ступеня кореляції між ними.

Матеріалом пропонованого дослідження слугували фрагменти виступів австралійських політиків під час дебатів на каналі «The Lifestyle Channel». У програмі брали участь шість політиків – троє чоловіків і троє жінок.

Завданням роботи було:

- опис основних просодичних параметрів політичного дискурсу;
- встановлення ролі просодії у формуванні мовленнєвих портретів сучасних австралійських політиків, враховуючи гендерний аспект;
- визначення основних просодичних параметрів, які можуть слугувати маркерами мовлення австралійських політиків.

Виклад основного матеріалу. У сучасних лінгвістичних розвідках чільне місце належить визначенню політичного дискурсу, який є вираженням взаємовідносин між людиною і суспільством та функціонально орієнтований на формування у реципієнтів певної соціально забарвленої картини світу або світогляду. Метою політичного дискурсу є боротьба за владу, а його учасниками стають політичні діячі та суспільство. Політичний дискурс актуалізується в таких усних та письмових жанрах, як промова політика, інавгураційне звернення президента, політичний документ (указ президента, зміст закону, комюніке), звіти уряду в парламенті [5].

Лінгвісти неодноразово підкреслювали, що необхідною умовою успішного публічного виступу, є дотримання політиком стандартних норм мови. Відхилення від загальноприйнятих норм, зважає мовному загалу, відволікає слухача від змісту вислову і заважає його розумінню [8].

Британський лінгвіст Б. Бредфорд, аналізуючи мовні особливості комунікативної діяльності в середовищі політичних діячів, сформулювала три основних вихідних тези:

1. Політичні діячі є самостійною, досить численною соціальною групою.
2. Ця соціальна група характеризується комплексом особливостей у використанні мовних засобів, у тому числі й на вимовному рівні.
3. Вимовні форми варіюють у мовленні політиків залежно від соціальної ситуації спілкування [7].

Вітчизняний лінгвіст Є. В. Корнелаєва відмічає, що публічний виступ обов'язково відрізняється варіативністю просодичного оформлення [2]. Якщо оратор вмільо варіює гучністю і швидкістю промови, приділяє увагу синтагматичному членуванню, різноманіттю мелодійної складової промови, вживає різноманітні емпатичні прийоми для виділення найбільш значущих відрізків промови, у цьому випадку публічний виступ буде максимально ефективним. Принципово важливим є те, що виділеність певних компонентів висловлювання досягається за рахунок вживання просодичного контрасту – різкої зміни одного або кількох просодичних параметрів. Найбільш характерними просодичними прийомами для виділення ключової інформації, що вживається політиками є: уповільнення швидкості мовлення, підвищення тонального рівня і розширення тонального діапазону, підвищення гучності висловлювання, а також чітка ритмічна організація.

У роботі проведено фонетичний експеримент з метою виявлення впливу просодії та гендеру на особливості мовленнєвої поведінки австралійських політиків.

Першим етапом експерименту було визначення особливостей синтагматичного членування досліджуваних фрагментів мовлення. Характерною особливістю мовлення політиків є досить подрібнене синтагматичне членування мовленнєвого потоку на синтагми, домінування коротких та середньої тривалості синтагм. Короткі синтагми превалювали в мовленні чоловіків (65%) та у мовленні жінок (35%) (табл. 1).

Таке членування мовленнєвого потоку вказує на прагнення політика донести інформацію до слухача, досягти розуміння, вплинути, надати максимального ефекту.

Мелодійне оформлення політичного мовлення залежить як від соціальної ситуації спілкування, так і від дистрибуції інтонаційних шкал та термінальних тонів.

Як показали результати дослідження, найбільш типовою інтонаційною шкалою в мовленні австралійських політиків-чоловіків є спадна шкала (Descending Head), на другому місці рівна та висхідна шкали (табл. 2).

Як показують результати наведені в таблиці 2, мелодійний малюнок мовлення австралійських політичних діячів переважно спадний, особливо в мовленні чоловіків; у мовленні жінок поряд зі спадною і рівною шкалами, вживається також висхідна шкала, особливо в мовленні молодшої жінки-політика (28 років).

Домінування спадної шкали є, на наш погляд, типовим мелодійним контуром для мовлення політиків. Це вказує на впевненість в собі, у темі, яка обговорюється, на категоричність в судженнях.

Використання високої рівної шкали є характерною рисою політичного офіційного мовлення, і надає йому емоційного забарвлення, зменшує ефект офіційності і звучить урочисто і впевнено.

Гендерні особливості мовлення яскраво представлено у використанні емоційних шкал – змінної і хвилеподібної: рекурентність цих видів інтонаційних шкал превалює в мовленні жінок, що робить мовлення політикинь більш емоційно забарвленим. Відсоток вживання цих шкал в деяких випадках удвічі перевершує цей показник у мовленні чоловіків (див. табл. 2).

Наступним етапом аналізу є визначення частотності і номенклатури термінальних тонів, результати дослідження яких, наведені в таблиці 3.

Згідно з даними таблиці 3, домінує спадний термінальний тон. Максимальна рекурентність спадного тону (57%) зафіксована в мовленні чоловіка. Для чоловіків-політиків взагалі не типовим є використання в мовленні емпатичних термінальних тонів.

Таблиця 1

Синтагматичне членування мовленнєвого потоку на синтагми

№ з/п	Гендерні групи	Синтагматичне членування (%)		
		Короткі синтагми (1–4 склади)	Середні синтагми (5–8 складів)	Довгі синтагми (більше 8 складів)
•	Чоловік	41	48	11
•	Чоловік	39	51	10
•	Чоловік	49	49	9
•	Жінка	38	44	17
•	Жінка	39	45	16
•	Жінка	40	46	14

Таблиця 2

Частотність вживання інтонаційних шкал (гендерна диференціація)

№ з/п	Гендерні групи	Інтонаційні шкали (%)				
		Спадна	Рівна (висока)	Висхідна	Змінна	Хвилеподібна
•	Чоловік	37	35	14	5	9
•	Чоловік	32	36	14	10	8
•	Чоловік	33	34	20	6	7
•	Жінка	24	22	31	8	15
•	Жінка	28	20	22	11	19
•	Жінка	31	27	28	5	9

Таблиця 3

Частотність вживання термінальних тонів (гендерна диференціація)

№ з/п	Гендерні групи	Термінальні тони (%)				
		Спадний	Висхідний	Рівний	Спадно-висхідний	Висхідно-спадний
•	Чоловік	51	11	15	14	9
•	Чоловік	54	9	14	11	12
•	Чоловік	57	8	12	13	10
•	Жінка	45	21	9	12	13
•	Жінка	45	19	11	10	15
•	Жінка	48	17	7	17	11

Аналізуючи гендерні особливості, можна стверджувати, що в мовленні жінок також переважає спадний тон, але відсоток вживання емоційно забарвлених тонів – спадно-висхідного і висхідно-спадного значно вищий. Максимальний відсоток цих тонів (17% і 15%) зафіксовано в жіночому мовленні.

Далі наше завдання полягало у визначенні типу спадного тону. В англійській інтонології існують три види спадного тону – низький спадний (Low FM), середній спадний (mid Fall) і високий спадний (High FM). Аналіз показав, що найчастотнішим є низький спадний термінальний тон (65%), високий спадний посів друге місце (22%) і середній спадний використовувався в 13% випадків.

Високу рекурентність спадного тону можна пояснити впевненістю політика у собі, у тому, що він робить, довести аудиторії, що він є саме тим, кого потрібно обрати, тому його мовлення має бути категоричним і максимально ефективним. Завдяки низькому спадному тону ця мета досягається. Але політичне мовлення не позбавлене емоційності завдяки використанню високого спадного тону (22%). Цей термінальний тон надає мовленню живого (live) звучання, вказує на особисту зацікавленість мовця.

Висновки. Проведений аналіз дозволив зробити деякі висновки щодо гендерних та мелодійних особливостей мовлення австралійських політиків.

Просодичне оформлення мовлення має важливе значення для забезпечення ефективності

політичного дискурсу. Мелодія, діапазон, темп мовлення забезпечують якісне виконання політиком своєї ролі. У пропонованому дослідженні основними завданнями фонетичного експерименту було виявлення таких параметрів як синтагматичне членування, інтонаційна шкала та термінальний тон в мовленнєвому репертуарі політиків.

Результати отримані під час дослідження дають можливість визначити особливості мовлення кожної гендерної групи інформантів. Аналіз особливостей термінального тону показав, що найбільш рекурентним є низький спадний термінальний тон, який домінує в мовленні двох гендерних груп. Серед інтонаційних шкал в чоловічому мовленні переважає спадна шкала, в жіночому – спадна та висхідна види шкал.

Аналіз особливостей синтагматичного членування показав, що в мовленні політиків двох гендерних груп найчастотнішими є синтагми з 5–8 складів.

Отже можна стверджувати, що загальними соціально-маркованими для двох груп інформантів є такі просодичні характеристики як:

- низький спадний термінальний тон;
- спадна інтонаційна шкала;
- подрібнене синтагматичне членування.

Результати дослідження сприятимуть більш глибокому вивченню соціофонетичних особливостей австралійського варіанта англійського мовлення.

Список літератури:

1. Коваль Н. О. Просодичні іміджеві характеристики політичної ораторської промови (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі британського варіанту англійської мови). Автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2010. 23 с.
2. Корнелаєва Є. В. Варіативність професійних просодичних особливостей мовлення (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі інтерв'ю з політиками, акторами, дикторами телебачення). Автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2015. 22 с.
3. Костроміна О. В. Соціофонетичні особливості австралійського варіанту англійської мови (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі спонтанного мовлення). Автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2015. 21 с.
4. Петлюченко Н. В. Харизматика: мовна особистість і дискурс. Одеса: Астропринт, 2009. 464 с.
5. Стингач О. В. Специфіка і взаємодія просодичних та кінесичних засобів у виступах членів палати громад Великої Британії (інструментально-фонетичне дослідження). Автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2018. 24 с.
6. Читайкіна В. В. Семантика та функції релігійної лексики в американському президентському дискурсі. Автореф. дис. ... к. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2019. 20 с.
7. Bradford B. Intonation in Context. Cambridge: CUP, 1988. 72 p.
8. Brazil D. The Communicative Value of Intonation in English. Cambridge: CUP, 1997. 188 p.

Kostromina O. V. PROSODIC PECULIARITIES OF AUSTRALIAN POLITICIAN'S SPEECH

Prosodic variation of Australia politician's speech is in the focus of present investigation. Contemporary linguistic studios pay much attention to political discourse, which deals with the expression of relationships between man and society. In the present investigation attention is given to the study of melodic peculiarities, which unite in itself Scales, tones and frequency of their usage in the speech repertory of politicians.

On the contemporary stage of linguistic development, a study of the person's needs, motives, goals, intentions, expectations comes to the fore. Nowadays we can talk about global anthropocentric tendency in linguistic development, about comprehensive study of the problem of man in language.

Human speech is an indicator of his status belonging: often a person can judge about his interlocutor's status in the first minutes of conversation. The degree of professional influence on person's speech behavior is the higher the greater the number of verbal communication her profession implies.

The most vividly professionally cliched prosody is revealed when the speaker performs roles, which form the core of the social essence of his status.

The aim of the paper is to define prosodic and social (gender) features in the politicians' speech behavior and find out the degree of correlation between them.

Phonetic experiment was conducted in the paper which allowed to come to a number of conclusions as to gender and melodic peculiarities of Australian politicians' speech.

The analysis was conducted according to the following parameters – syntagmatic division, intonational scale, terminal tone.

The obtained results allowed to state that the most recurrent terminal tone is the Low Falling tone, which dominates in the speech of the both gender group representatives.

Among intonational scales Descending Stepping Scale dominates in the male speech; in the female speech Rising Scale is used along with the Descending.

The analysis of the syntagmatic division peculiarities showed that in the speech of politicians of two gender groups, the most frequent are syntagms consisting from five till eight syllables.

Summing up, we may state that general socially marked for the two groups of informants are the following prosodic characteristics:

- Low Falling terminal tone;*
- Descending Stepping Scale;*
- Frictional syntagmatic division.*

Key words: *prosodic, variation, melodic, tone, scale, politician, Australian.*